

Voor veel mensen in Nederland is toegang tot gezond eten niet vanzelfsprekend.

Het goedkoper maken van groente en fruit is een onmisbare pijler onder de effectieve aanpak van gezondheidsverschillen in Nederland.

Dagelijks iets van de fruitschaal pakken. Voor thuis, naar je werk, op je werk, naar school, na school, als nagerecht of gewoon tussendoor. Voor velen is het een vanzelfsprekende handeling, goed voornemen of onderdeel van de opvoeding. Maar is hoe vanzelfsprekend is dat?

Veel mensen in Nederland hebben op dit moment geen fruitschaal nodig, want die zou leeg blijven. Niet omdat zij geen fruit willen eten maar omdat zij het niet kunnen betalen. Recent onderzoek, onder inwoners van Amsterdam, laat zien dat slechts twee van de vijf volwassenen die moeite hebben met rondkomen dagelijks fruit eten¹. Deze kwetsbare groep met een lage sociaaleconomische status heeft geen toegang tot gezonde voeding met als gevolg een kleinere kans op een gezond leven. Het is onacceptabel dat dit probleem zich voordoet in een ontwikkeld land als Nederland.

Ongezonde voeding trekt een zware wissel op mens en maatschappij. Het is een van de hoofdoorzaken van het toenemende overgewicht onder jongeren in Nederland; liefst een kwart van de jongvolwassenen (18-25) had in 2022 overgewicht, een toename van 20% sinds 2014². Overgewicht heeft een breed scala aan negatieve effecten op zowel de persoonlijke gezondheid als de maatschappelijke en economische aspecten.

Ondertussen zijn we als maatschappij een ongezonde wereld steeds normaler gaan vinden en verzetten we ons er nauwelijks tegen. Voedsel is steeds meer bewerkt, ongezond voedsel is goedkoper en wordt steeds meer en op steeds meer plaatsen verkocht.

80% van het aanbod in de supermarkt past niet in de schijf van vijf³ en de voedselindustrie besteedt tot 80% van hun mediabudget om dit ongezonde voedsel te promoten⁴: we zijn gewend geraakt, en gemaakt, aan een ongezonde voedselomgeving. Zelfs mensen die gemotiveerd zijn om gezond te leven, ervaren het als lastig om dat ook echt te doen. Zo is het echter niet altijd geweest en zo hoeft het ook niet te blijven. Maar om het tij te keren is wel een pakket nodig van elkaar versterkende maatregelen op het gebied van prijs, verkrijgbaarheid, marketing, en producteigenschappen.

Belasting op frisdrank en een suikertaks zijn voorbeelden van zulke maatregelen, echter zij zijn alleen doeltreffend als gezond voedsel ook toegankelijk is; een onmisbare pijler onder de effectieve aanpak van gezondheidsverschillen in Nederland. Prijs vervult daarin een belangrijke rol: gezond eten is aanzienlijk en toenemend duurder dan ongezond voedsel⁵ en voor een grote groep mensen is het nu letterlijk onbetaalbaar. Voor veel ouders is de betaalbaarheid van producten belangrijk bij het maken van voedselkeuzes. Zij volgen de aanbiedingen van supermarkten continue via apps of folders. Uit onderzoek onder inwoners van Amsterdam werd het goedkoper maken van gezond voedsel als een van de belangrijkste maatregelen genoemd om hen te helpen om gezonder te eten.

¹ Amsterdamse Gezondheidsmonitor 2020

² CBS, juni 2023

³ Monitoring van de mate van gezondheid van het aanbod en de promoties van supermarkten en out-of-home-ketens, November 2021, Wageningen University & Research.

⁴ VWS, Marketing voor voedingsproducten, 2022

⁵ CBS, 2018

Omdat mensen met een kleine portemonnee gevoeliger zijn voor prijs, is een btw-verlaging op groente en fruit een doeltreffende maatregel om gezonde keuzes mogelijk te maken en te stimuleren en de kans op een gezond leven te vergroten. Het zorgt ervoor dat 'even iets van de fruitschaal pakken' voor iedereen in Nederland even vanzelfsprekendheid kan zijn.